

Lieto

Jokipuisto

luontoselvitys 2008
Yleisselvitys

Tmi Hannu Klemola

Kuvat: © Tmi Hannu Klemola, 2008

Tmi Hannu Klemola luovuttaa tilaajalle oikeuden monistaa ja jakaa tätä raporttia muuttamattomana ja lyhentämättömänä kappaleessa "Johdanto" mainitussa tarkoituksessa. Esityslistoissa, pöytäkirjoissa, lupahakemuksissa, lupapäätöksissä tai niihin verrattavissa asiakirjoissa raporttia voidaan lainata tarkoitusta vastaavassa laajuudessa edellyttäen, että kappale "Johtopäätökset" on lyhentämättömänä tällaisen asiakirjan osana ja että päätöksentekijöille tai heihin verrattaville on varattu mahdollisuus tutustua koko raporttiin ennen päätöstä tai siihen verrattavaa tointa.

Raportin muu käyttö edellyttää etukäteen saatua kirjallista lupaa Tmi Hannu Klemolalta lukuunottamatta sellaista käyttöä, johon sovelletaan pakottavasti lakia viranomaisen toiminnan julkisuudesta.

Tmi Hannu Klemola ei vastaa tässä raportissa esitettyjen tietojen ja tulkintojen soveltamisesta muuhun kuin kappaleessa "Johdanto" mainittuun tarkoitukseen.

Tmi Hannu Klemola
Nitinkuja 3 B 2, 20660 Littoinen
hannuklemola@gmail.com
040-735 9029

Kansi: kirkonkylän raitin näyttäviä vaahteroita selvitysalueen rajalla

Johdanto

Liedon kunta tilasi 12.6.2008 yleispiirteisen luontoselvityksen Liedon keskustaan Aurajoen ja Hanhiojan rannoille osana Jokipuistosuunnitelmaa, jossa puistoa kunnostetaan mm. puustoa harventamalla. Alueelta selvitettiin mahdolliset lakikohteet: luontotyypit, uhanalaiset lajit, luontodirektiivin liitteen IV (a) lajit sekä linnusto. Kasvillisuudesta tehtiin huomioita, mutta lajistoa ei kartoitettu kattavasti. Myöskään vesistöihin liittyvää lajistoa ei varsinaisesti kartoitettu.

Selvitysalue on kahtena erillisenä osana, pinta-ala on yhteensä 7 hehtaaria. Alueeseen kuuluu hoidettua puistoa, niittyä, yksi asumaton talon tontti, vettä sekä erilaisia puustoisia kuvioita.

Maastokäynnit tehtiin 12.6.,13.6. sekä 16.6. Lisäksi lepakoita ja yölaulajia kartoitettiin 20.6. Lepakoiden määrittämiseen käytettiin Petterson D 200 –detektoria.

Yleistä

Selvitysalue sijaitsee Liedon keskustassa kirkon ja Hämeentien välissä. Läntisempi osa kattaa Ala-asteen piha-alueen ja Aurajoen jyrkkärantaista niittyä, jossa kasvaa paikoin pensaita ja puustoa. Koulun takana on villiintynyt pihapiiri ja rakennusten kivijalkoja.

Kuva 2. Hanhiojan länsiranta on hoidettua puistoa

Laajempi, itäisempi osa-alue ulottuu Aurajoen ylittävältä Teilin kävelysillalta Hanhiojan rantoja seuraten K-Supermarketin kulmalle. Hanhiojan länsiranta on hoidettua puistoa nurmikenttineen, monilajisine istutettuine puistopuineen ja kävelyteineen. Hanhiojan länsiranta on paikoin vaikeakulkuista, puustoista ja pensaikkoista rinnettä, joka rajoittuu yksityisiin piha-alueisiin. Maisema on sulkeutunutta. Ojassa on kaksi rakennettua allasta, jotka tuovat maisemallisesti virkistävän vesielementin asutuksen keskelle. Puisto on erittäin runsaslajinen ja siellä kasvaa myös paljon puutarhakarkulaisia, kuten metsäruusu, humala, lupiini, raparperi.

Hanhiojaa ympäröivä puistoalue

Hanhiojan altaissa pesii telkkiä (kaksi poikuetta) ja sinisorsa (poikue). Rannoilla pesii myös västäräkkejä (2-3 paria) ja altailla saalistaa haarapääskyjä ja tervapääskyjä, jotka pesivät lähialueen rakennuksissa. Puistossa ja niihin rajoittuvilla pihoilla pesii lisäksi sepelkyyhky (poikanen ja emo), käpytikka (pesä lähialueella, ei selvitysalueella), punarinta (1 pari), mustarastas (2 paria), räkättirastas (yhdyskunta), lehtokerttu (2 paria), mustapääkerttu (1 pari), hernekerttu (1 pari), pajulintu (2 paria), kirjosiippo (1 pari), talitiainen (2 poikuetta), sinitäinen (1 poikue), kottarainen (2-3 poikuetta), varpunen (pihoilla muutamia pareja), peippo (1 pari), viherpeippo (useita poikueita), vihervarpunen (ei pesivä).

Kävelytien varrella lähellä K-marketin paikoitusalueella kasvaa runsas ja näyttävä koirankielikasvusto (kartalla kohde nro 3). Rauhoitettu koirankieli (*Cynoglossum officinale*) on Suomessa luokiteltu vaarantuneeksi ja Varsinais-Suomen uhanalaislistalla erittäin uhanalaiseksi. Kasvia ei ole määrätty erityisesti suojeltavaksi, koska huomattava osa esiintymistä on pihapiireissä. Lajin suojele pyritäänkin toteuttamaan maanomistajien kanssa tehtävin sopimuksin. Laji hyötyy pienestä varjostamisesta ja hyötyy niitosta ja muun kasvillisuuden raivaamisesta.

Altaissa kasvaa runsaasti vesitataria, levälehtiosamankäämiä ja järvikortetta. Rannalla kasvaa yksittäinen harmaaleppä. Ojan itärannalla kasvaa eritoten pihoja vasten runsaasti puustoa; pajuja ja kuusia.

Pohjoisemman altaan ja Hämeentien välissä on runsaasti koiranputkea kasvava tavanomainen niitty, jossa on myös harvakseltaan nuoria pajuja, istutettuja mäntyjä, kuusia, lehtikuusia ja koivuja. Myös niittyleinikki, pelto-ohdake, kissankello ja käenkukka kasvavat paikoin niityllä. Hämeentien ja Kirkkotien risteyksen koillispuolelle jää niitty, jonka pyörätien puoleisessa kulmassa on tiheä haavikko, jonka keskellä kasvaa isompi jalava.

Kuva 3. Hanhiojan altaiden ympäristössä on runsas lajisto.

Teilinsillan ranta-alue (Kirkkotien eteläpuoli)

Aivan Hanhiojan suu ja läheiset tuomet ja pihlajat muodostavat pienialaisen luontokokonaisuuden (kartalla kohde nro 2). Pensaissa pesii 2 paria pensaskerttuja ja ojansuussa kasvaa runsaana mesiangervoa ja näyttävä kasvusto kurjenmiekkää. Muita kasveja ovat mm. metsäkurjenpolvi, rentukka ja puna-ailakki. Rannalla kasvaa runsaana ulpukka. Rinteillä kasvaa vadelmaa. Sillalle johtavan tien varrella kasvaa yksi maisemamänty.

Lajistoon kuuluvat lehtokerttu (1 pari), mustarastas (1 pari), räkättirastas (2 paria), västäräkki (1 pari), pajulintu (1 pari), talitiainen (1 pari), viherpeippo (2 paria), peippo (1 pari). Sillan pielessä saalisti yöllä 20.6. myös sarvipöllö (Asio otus), joka pesinee jossakin alueella.

Hanhiojan itäpuoli on metsittynyttä niittyä, jossa kasvaa runsaammin koivua, mutta joukossa myös raitoja, kuusia ja mäntyjä. Kenttäkerroksessa esiintyy runsaana mm. maitohorsma. Keskellä niittyä on noro, jossa kasvaa mm. korpikaislaa. Noron varrella kaunismuotoinen kataja. Metsikössä kasvaa muutamia tamentaimia, nuorta haavikko, vaahteroita ja yksi isompi haapa. Jonkun verran romua ja kertynyt metsikön suojiin ja sen läpi kulkeva kaivettu oja on paikoin vaarallisen syvä ja jyrkkä. Kuvio kaipaa voimakasta

harvennusta. Niityn eteläosa on avoimempaa koiranputkea ja niittyleinikkiä runsaammin kasvavaa niittyä.

Teilinsillan länsipuolella sijaitsee matonpesupaikka, jonka ympäristössä kasvaa muutama iso kuusi, mäntyjä, tuomia sekä pihlajia. Polkujen varsilla kasvaa myös mm. kultapiiskua.

Kuva 4. Kirkkotien eteläpuolella Hanhioja kulkee rehevän puuston alla

Koulun alue

Noin puolet alueesta on pihanurmea, jossa kasvaa paikoin valko- ja puna-apilaa sekä piharatamoita. Monia istutettuja puita, kuten pylväshaapoja, kasvaa alueella. Koulun piharakennuksen takana on koivuvaltainen rinnemetsikkö, jossa kasvaa myös sireeniä, mäntyjä, pajuja, vaahteroita, jalava, haapoja, pihlajia ja kuusia sekä muutama isompi koivu, joista yksi kääpäinen pötkelö. Myös juhannusruusua ja tuomia kasvaa rinteillä.

Idempänä on toinen kostea niitty, jossa kasvaa harvakseltaan koristepensaita ja omenapuita sekä yksinäinen koivu. Korkean kuusiaidan alla kulkee noro, jonka ympäristössä jyrkkärinteinen niitty. Lähellä rantaa on kuivempi töyräs, jossa kasvaa mm.

ahdekaunokkia, päivänkakkaraa, kissankelloja ja huopakeltanoa (kartalla kohde nro 1). Kuusiaidassa pesii harakka ja peippo.

Koulun takana on villiintynyt pihapiiri, jossa selvä raivaustarve. Metsikön takana kasvaa lähinnä koivuja, mutta myös tiheä nuori haavikko, vaahteroita ja tuomia.

Alueen lintulajistoon kuuluvat fasaani, rautiainen (1 reviiri), ruokokerttunen (1 reviiri), lehtokerttu (2 paria), pensaskerttu (1 pari), räkättirastas (2 paria), västäräkki (1 pari), viherpeippo (2 paria), sinitiainen (1 poikue), tikli (1 pari) ja harakka (1 poikue). Joen rannalla kasvaa kurjenmiekkää, mesiangervoa sekä mm. peltokanankaali.

Lepakot

Puistot ja erityisesti niitä ympäröivät vesialueet ovat lepakoille tärkeitä saalistusalueita. Yöllä 20.6. Teilinsillan ja Hanhiojan ympäristössä saalisti useita vesisiippoja (Myotis daubentoni) ja pohjanlepakoita (Eptesicus nilssonii).

Muuta

Todennäköisesti alueen puistoissa esiintyy lisäksi siili, rusakko ja altailla sammakkoeläimiä. Puisto on monine puutarhakasveineen myös hyvä paikka perhosille ja muille hyönteisille. Lähialueen joevarsiniityillä sekä puiston pensaissa ja puissa tavataan monina vuosina yölaulajia kuten pensassirkkalintuja, viitakerttusia ja luhtakerttusia.

Jättiputki

Alueelta löytyi kaksi vielä toistaiseksi suppeaa, mutta jo laikuttunutta jättiputken esiintymispaikkaa. Molemmissa esiintymisissä lienee n. 15 yksilöä. Toinen on kävelytien päässä aivan K-supermarketin paikoitusalueen vieressä. Kasvusto on ojan varrella ja viereisen kuusiaidan tyvellä. Toinen kasvusto on koulun piharakennuksen takana olevan lehtikompostin reunassa sekä sen alapuolisessa rinteessä. Kompostin reunassa kasvaa myös runsaasti seittitakiaista ja nokkosta. Kasvupaikat on merkattu kartalle rasteilla.

Jättiputkien leviäminen luontoon pitää estää, koska ne voivat uhata kasvi- ja eläinlajejamme. Jättiputkien kasvineste aiheuttaa ihmisille vakavia, palovamman kaltaisia ihovaurioita, jotka ovat lapsille erityisen vaarallisia. Jättiputket ovat kilpailukykyisiä. Hyvillä kasvupaikoilla ne voivat muodostaa tiheitä ja laajoja kasvustoja, jotka tukahduttavat muun kasvillisuuden. Jättiputket tuottavat paljon siemeniä, jotka säilyvät maassa itämiskykyisinä pitkiäkin aikoja. Siemenet leviävät tehokkaasti uusille kasvupaikoille mm. veden mukana.

Jättiputket kasvavat nopeasti 2-4 metrin korkuiseksi ja muodostavat laajoja kasvustoja. Kasvin suuret raparperimaiset lehdet peittävät nopeasti ympäröivän maan ja tukahduttavat muun kasvillisuuden. Kukinnot ovat vaaleita, sateenvarjomaisesti kaartuneita ja 15-25 cm leveitä. Jättiputket ovat rehevämmillään heinä-syyskuussa.

Tulokset ja suositukset

Alueella ei esiinny luonnonsuojelulain, metsälain tai vesilain tarkoittamia kohteita. Luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeista kohteella esiintyy ainakin pohjanlepakko ja vesisiippa, jotka saalistavat alueella ja niitä voi mahdollisesti esiintyä alueen rakennuksissa. Liito-oravan esiintymisestä ei löytynyt merkkejä eikä alue olekaan optimaalinen elinympäristö lajille. Tosin paras inventointiaika oli jo ohitettu.

Alueen luontoarvot liittyvät rehevään ja monipuoliseen puisto- ja puutarhakasvillisuuteen. Varsinaista alkuperäisluontoa alueella ei ole jäljellä. Myös kosteat joenvarsiniityt ovat merkittäviä luontokohteita. Jyrkkärinteiset niityt hyötyvät niitosta ja raivauksesta. Yksittäisiä maisemallisesti ja luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä tuomia, pihlajia, pajuja tai juhannusruusuja ja muita matalia pensaita on hyvä kuitenkin säästää. Myös komeimmat kuuset, kuusiaidat, männyt ja koivut sekä persoonallisen näköiset puut voi säästää maisemapuina. Alueen kaakkoiskulmassa lähellä Hämeentietä kulkevaa pyörätietä kasvaa yksi kaunis maisemakataja, joka olisi hyvä säästää. Lisäksi kuviolla tulisi pyrkiä säästämään tamentaimet ja yksi iso haapa sekä Teilinsillalle johtavan tien varrella kasvava maisemamänty, vaikka alaoksia voi karsia.

Myös monet jalopuut, jotka kaikki lienevät ihmisen siirtämiä ja istuttamia, tuovat vaihtelua maisemaan ja ylläpitävät niihin erikoistuneita lajeja. Komeimmat vaahterat, kaikki tammet ja muut jalopuut tulisi säästää. Mahdolliset raivaukset ja puunkaadot tulisi tehdä syksyn ja alkukevään välillä, niitto loppukesästä. Raivaustähteet on hyvä kuljettaa pois alueelta. Näin parannetaan pienempien niitylajien elinmahdollisuuksia

Koirankielikasvustoa (kartalla kohde nro 2) on syytä varjella, vaikka kyseessä on todennäköisesti tuore puutarhakarkulainen. Kasvupaikan ympäristöstä voi poistaa lupiinia ja niittää muutakin kasvillisuutta varovasti. Kasvuston ympärille on hyvä säästää varjostavia puita ja pensaita. Jättiputket puolestaan tulee hävittää alueelta (merkattu karttaliitteseen rasteilla).

Lahopuita, kääpäisiä runkoja tai pötkelöitä on alueella vain muutamia, mutta tällaiset ”tikkapuut” on hyvä säästää varsinkin jos ne sijaitsevat kulkuväylien ja hoidettujen alueiden ulkopuolella. Muutaman vanhan jalopuun voi myös kaulata tai tehdä niistä pötkelöitä.

Hanhiojan suun lähiympäristö (kartalla kohde nro 2) Teilisillan itäpuolella on hyvä säästää käsittelyltä kokonaan. Tiheikkö tarjoava ympäristön monille laululinnuille ja uoman kasvillisuus on rehevää ja monilajista.

Kuva 5. Teilisillan itäpuolella Hanhioja laskee Aurajokeen ja rinteessä on laululintujen suosima tiheikkö

Lähteet:

Fiilaruahoi ja muitki kukkassi, Matti Valta, kasviretkellä Varsinais-Suomessa, Varsinais-Suomen luonnonsuojelupiiri, 1996.

Linnut ja kaavoitus, esitelmä Turussa 22.11.2007, Tapani Veistola
Metsätalouden ympäristöopas, Metsähallitus, Edita 2005

Sierla L., Lammi E., Mannila J., Nironen M., Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa, Ympäristöministeriö, Helsinki 2004

Söderman Tarja, Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi-kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa, Suomen ympäristökeskus, Ympäristöopas 109, Helsinki 2003

Varsinais-Suomen ja Satakunnan luontoselvitykset, Bibliografia, Lounais-Suomen ympäristökeskus, Alueelliset ympäristöjulkaisut 77, Tapio Saario, Turku 1998

Varsinais-Suomen ja Satakunnan luontoselvitykset: Bibliografian täydennys, 19/2002, Tapio Saario, Lounais-Suomen ympäristökeskus, Turku 2001

Voimajohtoalueiden aluskasvillisuuden raivaus- ja hoito-opas. Soili Vuorinen, Lohjan ympäristölautakunta, julkaisu 1/2001

Ympäristö ja rakentaminen 2006, Lakikokoelma, Edita, Helsinki 2006

X = JÄTTIPUTKI-KASVUSTO

3 = KOIRANKIELI KASVUSTO

2 = HANHIJAN SUU

1 = KOSTEA NIITTY + KETOLAIKKU

